

СЯРОД БЕЛЫХ ДРАПЕЖНІКАЎ

(Апавяданьне)

Сі-Вангу пятнаццаць гадоў. Ён толькі тыдзень таму назад прыехаў у Харбін з сваім бацькам-старым Сі-Янам з вялікага кітайскага гораду, што стаіць на беразе вагромністага неспакойнага мора. Бацька Сі-Ванга быў рабочым-кулі ў белых людзей морскага гораду, але белыя людзі за нешта ўзлаваліся на кулі, адабралі ад іх работу і прагналі іх ад сябе. Сотні галодных кітайцаў асталіся бяз прытулку і бяз хлеба. Стары Сі-Ян доўга шукаў працы, але яе ня было, і яму з сынам прыходзілася галадаць у багатым і прыгожым, але жорсткім горадзе.

Пасьля некалькіх месяцаў галоднага жыцьця Сі-Ян даведаўся ад сваіх таварышоў—другіх кулі, што далёка на захадзе Нябеснай Ём-пэрыі ёсьць багаты горад Харбін, дзе можна лёгка дастаць працу. Стомлены галадоўкаю, Сі-Ян забраў з сабою Сі-Ванга, і бацька з сынам удвух пашлі шукаць шчасьця ў сьвеце. Праз шмат цяжкіх дзён падарожнікі дабраліся да Харбіну, і Сі-Ян стаў часта гаварыць Сі-Вангу аб тым, як яны заживуць у новым горадзе.

— Вось толькі-б набыць каламашку.

Каламашка была недасяжнай марай Сі-Яна. Ён яшчэ з маладых гадоў марыў аб ёй, жадаючы стаць рыкшам. Але праходзілі дзень за днём, а працы ў Харбіне Сі-Ян не знаходзіў. А ўчора ў самы поўдзень, калі бязьлітасна пякло сонца і сьпёка тысячамі вострых іголак калола цела, Сі-Ян, ідучы з Сі-Вангам па вуліцы ў пошуках працы, раптоўна паваліўся і не захацеў уставаць. Колькі Сі-Ванг ні плакаў, колькі ні варушыў бацьку—стары маўчаў і нярухома ляжаў на запыленай дарозе. Толькі з носу двума тонкімі раўчкамі выцякала чорная кроў. Сі-Яна забіла сонца, і Сі-Ванг астаўся адзін у чужым і варажым горадзе.

Як маленькае адарванае ад маткі шчанё ціха скуголіў Сі-Ванг над бацькавым трупам, але да месца здарэньня падышлі белыя людзі ў высокіх коркавых шлемах. Сі-Ванг, спалохаўся іх, адбегся на другі канец вуліцы. Адтуль ён убачыў, як праз некаторы час

да трупа Сі-Яна коні падвезьлі вялікую чорную скрынку, як жоўтыя людзі ўкінулі труп у гэтую скрынку і некуды павезьлі.

Сі-Ванг спачатку бег за скрынкаю, а потым адстаў ад коняў і заблудзіўся ў незнаёмых вуліцах. Настала ноч. Сі-Ванг, блукаючы па горадзе, папаў у парк. Стомлены, ён прысеў у кустох адпачыць і заснуў, а праснуўшыся раніцою ўбачыў, што па парку вельмі часта праходзяць белыя людзі, а жоўтых саўсім ня відаць. Забіўшыся яшчэ далей у кусты, Сі-Ванг стаў чакаць, пакуль усе белыя людзі пройдуць і яму можна будзе ўцячы з парку на вуліцу, дзе часамі можна знайсці выкінутую хлебную скарынку ці яшчэ што-небудзь такое, што можна зьесці.

Сядзячы ў кустах каля дарожкі, Сі-Ванг пачуў галасы дзяцей. Старая, налітая лоем жанчына ішла па дарозе, а перад ёй беглі двое маленькіх белых хлапчукоў і дзяўчынка. Галоднаму Сі-Вангу перш за ўсё кінулася ў вочы, што дзяўчынка трымае ў руках вялікі бутэрброд...

Калі дзеці праходзілі побач з кустамі, дзе сядзеў кітайчонак, ён міжвольна высунуў галаву, прагна зьідаючы вачыма смачны кавалак у руках дзяўчынкі. Ад рухаў Сі-Ванга кусты заварушыліся, і дзеці здзіўлена спыніліся перад імі. Дзяўчынка, убачыўшы між зялёнага гальля жоўты вымурзаны твар і бліскучыя вочы кітайчонка, — спалохалася. Бутэрброд вываліўся ў яе з рук, а сама яна моцна загаласіла. На месца здарэння прыбегла нянька і стала ўсьцішваць дзіцянё, і, убачыўшы Сі-Ванга, адразу накінулася на яго.

— Ах ты, д'ябал жоўты. Злодзей ты. Вон адгэтуль!

Спалоханы крыкам Сі-Ванг, куляю выляцеў на другі бок кустоў і паімчаў па сьцежцы. Нечакана на звароце з-за куста вырас белы чалавек і з усяе моцы выцяў Сі-Ванга стэкам праз галаву. На жоўтым твары адразу набракла чырвона-сіняя паласа, але Сі-Ванг нават ня крыкнуў: ахоплены сьмяротным жахам, ён выскачыў з парку і пабег па вуліцы.

Толькі канчаткова знямогшыся, ён спыніў свой шалёны бег і горка заплакаў ад палкага болю і крыўды. Сьлёзы сьляпілі вочы, а сэрца калацілася ў грудзёх, як злоўленая птушка ў цеснай клетцы.

Знайшоўшы за нейкім плотам кучу выкінутых сьмярдзючых ануч, Сі-Ванг усеўся на яе. Ён не пераставаў плакаць, і закрывшы расьсечаны твар рукамі, ня бачыў, як да яго падышоў і, крануў за плячо малады высокі кітаец. Інстынктыўна Сі-Ванг сьціснуўся ўсім целам — чакаў удару, але ўдару ня было.

Малады кітаец мякка запытаў:

— Чаго ты плачаш, хлопчык? Цябе пакрыўдзілі?

Сі-Ванг нічога не адказаў, толькі яго маленькае худое цела яшчэ мацней закалацілася ў сударгах плачу.

Тады малады хлапец прысеў і, ласкава адвёўшы рукі Сі-Ванга ад галавы, заглянуў яму ў твар. Заглянуў—і ахнуў: на твары дзіцяці з верхняга боку лба, праз успухшы нос, праз вусны, да самай шыі зьбягаў струмень крыві. Твар і грудзі Сі-Ванга былі заліты крывёю. Тады хлапец—яго звалі Су:ам—адарваў ад сваёй кашулі кавалак тканіны, абцёр кроў і перавязаў твар Сі-Ванга. Дзіця ня супярэчыла Суну, а, ухліпваючы, пакорна выконвала яго загады.

Скончыўшы перавязку, Сун узяў Сі-Ванга за руку і павеў за сабою. Дарагою Сі-Ванг, пераканаўшыся, што Сун нічога дрэннага яму ня зробіць, расказаў гісторыю сваіх блуканняў у пошуках працы, расказаў пра сьмерць бацькі, пра ўсё. Сун моўчкі, сьціснўшы зубы, праслухаў апавяданьне і сказаў Сі-Вангу, што забярэ яго з сабою, а куды—будзе бачыць.

Доўга ішлі хлапцы па вузкіх смуродных вуліцах, населеных выключна аднымі кітайцамі. Некалькі разоў ім прыходзілася пералазіць праз нявысокія, напалову згніўшыя платы. Нарэшце, яны выбраліся за горад і пайшлі па вузкай сьцежцы між пахілых фанзаў ваколічнай кітайскай бядноты. Хутка і гэтыя фанзы апыніліся ззаду, і перад падарожнікамі, як вокам акінуць, распасьцёрлася невясёлая, спаленая сонцам, камяністая раўніна. Далёка-далёка на перадзе з абоймаў вячэрняга змроку выступалі зубчатыя верхавіны пакрытых лесам гор.

— Там,—паказаў Сун на горы,—ёсьць інакшая краіна, дзе людзі роўныя, дзе людзьмі кіруе праца.

І ён расказаў Сі-Вангу дзівосную быль аб тым, што ў той далёкай краіне няма няшчасных кулі, няма злых белых людзей са стэкамі, а ёсьць толькі адны працоўныя, такія як мёртвы Сі-Ян, і што гэтыя працоўныя самі кіруюць сваёй дзяржаваю. І яшчэ адну быль расказаў Сун Сі-Вангу—быль пра вялікага правадыра сусьветных кулі—Леніна.

І калі Сун расказаў пра тое, як Ленін усё сваё жыцьцё аддаў за жыцьцё і шчасьце бяздольных кулі—чорныя вочы Сі-Ванга затуманіліся буйнымі слязьмі...

Сьцежка, па якой ішлі хлапцы, нечакана згубілася ў балотных зарасьніках закінутага рысавага поля.

— Старайся ступаць па маіх слядох,—сказаў Сун, і асьцярожна пайшоў па балоце, спрытна манэўруючы між кустамі.

Сі-Ванг нясьмела ішоў за Сунам. Ногі яго па калена загрузалі ў балоце. Ёсці было цяжка. Сі-Ванг змарыўся і ўжо хацеў крыкнуць Суну, каб той пачакаў яго, як раптам пачуў пад нагамі цьвёрдую зямлю.

Над самым вухам пачуўся ціхі голас Суна:

— Прышлі. Лезь за мною.

І Сун зьнік у цёмным праходзе між руінаў старой кітайскай кумірні. Сі-Ванг пасунуўся ўперад, упацёмку стукнуўся галавою аб нешта цвёрдае і цяжка грукнуўся на зямлю. У вачох загушкаліся сінія і зялёныя кругі... Спачатку хлапец яшчэ чуў шлоахі ног Суна, а потым усё сьціхла. Кругі з вачэй зьніклі і стала саўсім цёмна...

* * *

Капітан Брынскі вышаў з памяшканьня ангельскай місіі ў Харбіне здаволены і вясёлы. Ды і як яму было ня радавацца, калі, пасля дзесяці з лішкам гадоў блуканьняў па заходня-эўрапейскіх сталіцах, дзе яму прышлося паспытаць асалодаў усіх прафэсій, пачынаючы ад уласніка таксі для перавозкі „вялікасьвецкіх“ прастытутаў і канчаючы прадаўцом правінцыйных газэт і агэнтам нямецкае фірмы па распаўсюджваньню вадкасьці супроць клопу, блох і іншых паразытаў,—ён ізноў у капітанскім чыне, вярнуўся на вайсковую службу.

Праўда, радасьць Брынскага крыху затуманьвалася той акалічнасьцю, што да начальніка місіі яго не дапусьцілі, але гэта, урэшце, ня так важна... Замест начальніка місіі Брынскага прыняў сакратар яго—містэр Гарысон.

Праўда, містэр Гарысон не падаў былому карнэту лейб-гвардыі яго вялікасьці драгунскага палка рукі і нават не запрасіў яго сесьці, але і гэтыя дробязі ніколькі ня зьменшвалі капітанскай радасьці.

Весела ўсьміхаючыся, Брынскі ішоў па вуліцы і ў кішэні ласкава гладзіў пальцамі шаўкавістую паперку—чэк на 250 фунтаў стэрлінгаў, выданы сакратаром місіі на імя капітана Брынскага для прадстаўленьня ў харбінскае аддзяленьне Ангельскага гандлёвага банку. А ў верхняй кішэні заношанага, пабываўшага ў розных „перапалках“ капітанскага фрэнчу, ляжала другая „неафіцыйная“ паперка за подпісам і пячаткай містэра Гарысона на імя камандуючага кітайскімі войскамі харбінскай правінцыі. У гэтай паперцы місія прасіла камандуючага неадкладна вылучыць у распараджэньне капітана Брынскага ўзброены атрад у 100 чалавек „дзея ўтварэньня экспэдыцыі за межы правінцыі“.

Атрымаўшы па чэку грошы, капітан адразу зайшоў у вялікі калённы магазын і, нядбайна кінуўшы на прылавак пяціфунтовую паперку, загадаў закруціць у паперу чатыры бутэлькі наймацнейшага каньяку і розных закусак. Калі загад быў выканан (прадавец раней, чым аддаць капітану пакупкі, разоў пяць аглядаў паперку з усіх бакоў і нават глядзеў праз яе на сонца, каб пераканацца

што яна не фальшывая), капітан шпарка пабег дадому, дзе яго нецярпліва чакалі таварышы.

— Ну, пі-гуляй, панове!—крыкнуў ён, увайшоўшы ў чорную закуруную халупу, дзе сядзела яшчэ трое „капітанаў“,—грошы ёсьць, асалода жыцьця ёсьць,—паказваў Брынскі на прынесеныя скруткі,—а слава і Расія—наперадзе!..

„Капітаны“ ажыўлена заварушыліся.

— Хе-хе-хе, мы сваё возьмем,—здаволена загаварыў адзін з іх—паручнік Бялькевіч,—Расія—для рускіх, а не для розных там... хе-хе ж-жыдоўскіх наймітаў!..

Выказваючы гэтыя свае думкі, Бялькевіч з усяе моцы сунуў нагу ў толькі-што залатаны бот, але яна чамусьці не хацела лезьці, і паручнік ажно пачырванеў ад натугі.

— А-а, ч-чорт,—нарэшце пераканаўся ён у дарэмнасьці сваіх пасілкаў, злосна плюнуў у кут і ў адным боце пайшоў да стала, за якім ужо разьмясьціліся яго таварышы.

Калі кампанія задаволіла смагу, цэнтр увагі ўдзельнікаў вячэры з апусьцелых бутэлак перамясьціўся на Брынскага, які, увесь чырвоны, з мокрым і сьлізкім ад поту тварам, азьвярэла роў аб блізкіх перамогах „слаўнага расійскага воінства“, падмацоўваючы свае словы самымі пераканальнымі гэстамі.

— Стоіць толькі нам зьявіцца ў Расію са жменькай ісьціных яе сыноў і... Брынскі так стукнуў кулаком па сталае, што аж бутэльні падскочылі, а шклянкі заліліся дробненькім далікатным сьмехам,—і ўсе рускія людзі, як адзін, падымуцца і пойдучь... і пойдучь на Маскву, адбіраць ад паганых нехрысьціяў крамлёўскія сьвятыні, узьняць над імі вялікі сьцяг—сьцяг Расіі... адзінай і непадзельнай!..

Скончыўшы сваю натхненую прамову, Брынскі цяжка апусьціўся на ложак, які, падсунуты блізка да кульгавага стала, замяняў паном капітанам крэслы.

— Ну, а што чуваць наконт дапамогі?—запытаў Брынскага высокі, худы з сухотнымі ружамі на твары, Васючэнка,—бліжэйшы памоцнік Брынскага.

Брынскі выцягнуў з кішэні тугі замусолены кашэль.

— Вось,—паказаў ён пачку новенькіх крэдытак,—і яшчэ дадуць, калі трэба будзе і—сто шакалаў на дапамогу...

Выбух радасных выклікаў ня даў яму дагаварыць.

— Ура! Ура-а-а!—з захапленьнем раўлі ўзрадаваныя „капітаны“.

— Гушкаць яго!—прапанаваў Бялькевіч.

І тры пары п'яных рук выцягнуліся ў паветры, ускідаючы млявае, па мяккасьці падобнае да анучы, цела Брынскага.

Нарэшце, засопшыся і канчаткова стаміўшыся, паны-афіцэры выпусьцілі Брынскага, „аглушылі“ апошнюю бутэльку каньяку і вышлі на прыціхшую вячэрнюю вуліцу.

Васючэнка прапанаваў ісьці ў цэнтр гораду.

— Там кітаянак знойдзем—любата...

— А як-жа я?.. бяз бота?—запратэставаў Бялькевіч,—з адной нагой?

Выхад са становішча знайшоў Васючэнка.

— Ідзі мой галёш надзень—нібы паранены будзеш.

Сьмела мы ў бой пайдзём

За-а Русь сьвятую-у...

Высокім фальшывым фальцэтам зацягнуў Брынскі, астатнія падхапілі, і кампанія кранулася па вуліцы ў напрамку да цэнтру, разганяючы па дарозе кітайцаў, якія палахліва хаваліся ў брудныя фанзы.

— Ці не бальшавікоў вядуць?—нечакана спыніўся Васючэнка ўглядаючыся ўздоўж вуліцы.

— Дзе? Падай мне іх сюды! Я з імі пагутару!—бліснуў п'янымі вачыма Брынскі і схпіўся за эфэс старой аблезлай шашкі.

Пасярод вуліцы, уздымаючы начамі хмары цяжкага ўдушлівага пылу, ішоў узброены атрад кітайскіх жаўнераў. У сярэдзіне, паміж жаўнераў стамлёна крочылі арыштаваныя. Большасьць з іх былі босыя, у падраных кашулях, з акрываўленымі тварамі...

— Сто-ой!—з усяе моцы зароў—Брынскі, матаючы кулакамі,—сто-ой!

Заўважыўшы на плячох Брынскага сярэбраныя істужкі капітанскіх пагонаў, кітайцы спыніліся.

— Каго вядзецце? Бальшавікоў?..

— Бальшавік, капітана, бальшавік. Савет бальшавік,—ажыўлена зацмокаў сінімі вуснамі адзін з кітайцаў, мабыць, старэйшы.

— А ну, пакажы мне гэтую сволач!—прасунуўся наперад Васючэнка, адціснуўшы плячом Брынскага.

Адзін з арыштаваных спакойна павярнуў галаву ў бок Васючэнкі.

— Сам ты сволач... белая!—і павярнуўся да таварышоў, якія адчуваючы, што спатканьне з п'яным афіцэр'ём дрэнна скончыцца, трывожна пазіралі адзін на аднаго.

Афіцэры аслупянелі ад нечаканасьці. Адзін Васючэнка спакойны. Толькі вусны яго склаліся ў кривую ўсьмешку, у вачох запаліўся драпежны агоньчык...

— Белая сволач, кажаш? На!..—і сьціснуты кулак яго паляцеў у твар сьмелага юнакі...

Пачатак быў зроблены. „Капітаны“, як зьвяры, накінуліся на арыштаваных і сталі біць іх куды папала і чым папала.

— Як с-саб-бак,—з пенаю на вуснах хрыпеў Брынскі,—на месцы пакладу!..

І, выхапіўшы з похвы заіржаўленую шашку, ён стаў азвьярэла лупцаваць ёй па зьбітых у кучу целах.

Нарэшце, канвойныя кітайцы, убачыўшы, што хутка ім і весці на допыт ня будзе каго, сталі адціскаць бандытаў ад арыштаваных. Калі ім гэта ўдалася,—чацьвёра савецкіх грамадзян, ушчэнт пасечаныя, асталіся ляжаць на дарозе.

* * *

Калі Сі-Ванг ачнуўся, ён убачыў, што ляжыць у сярэдзіне чыста прыбравай фанзы на галянавай пасьцелі.

На вялікім абточаным камні, які ляжаў сярод фанзы, займаючы добрую палову яе, жоўтым прыжмураным вокам мігала газьніца.

— Агонь гарыць—значыць, ноч яшчэ, падумаў Сі-Ванг і, адварнуўшыся ад сьцяны, убачыў, што насупраць яго на той бок камню, на такой самай пасьцілцы сядзіць Сун і ціха аб нечым гаворыць з маладым кітайцам, апранутым у вайсковае адзеньне.

Сі-Ванг хацеў прыслухацца да гутаркі, але раптам адчуў нейчы мяккі дотык да свайго пляча. Нэрвова абярнуўшыся, ён убачыў, што над ім схілілася старая жанчына з кубкам у руцэ.

— Ня бойся, сыноч. На вось выпі—падмацуйся крыху, а потым—засьні,—супакоіла яго кабета і твар яе расплыўся ў ласкавай усмешцы. Маленькія касыя вочкі старой ад усмешкі схаваліся ў глыбокія яміны і зайшлі пад самыя бровы.

Сі-Ванг моўчкі ўзяў кубак і выпіў цёплую гаркаватую, але прыемную на смак і пахучую вадкасьць. Ён аддаў старой кубак, ізноў прылёг на пасьцілку і няпрыкметна заснуў моцным здаровым сном. Маладое, стомленае шматлікімі трывогамі і нэрвовым напружаньнем апошняга дня, цела набіралася новых сіл.

* * *

Адчуўшы нейчыя асьцярожныя штуршкі пад бок, Сі-Ванг палахліва адчыніў вочы. Праз шчыліну ў сьцяне фанзы яму весела ўсьміхалася чырвонае вячэрняе сонца. Сун, нахіліўшыся над хлапчуком, ласкава будзіў яго:

— Уставай, кацянё. Есьці будзем—выгаладаўся-ж, мусіць, сплочы цэлыя суткі.

На ўчарайшым гладкім камні стаяла глінянае карыта з вараным рысам, побач з карытам ляжалі гладка абструганыя драўляныя кіёчкі якімі бяднейшыя кітайцы звычайна карыстаюцца замест лыжак.

— Хадзі есьці,—клікаў хлапчука Сун. Сі-Ванг ня прымусіў яго паўтараць запрашэньне, а ў адзін момант прымасьціўся да рысу і стаў зьнішчаць яго, прагна ляскаючы маладымі сквідамі.

Калі ў карыце нічога не асталося, Сун падсеў бліжэй да Сі-Ванга і, пільна акінуўшы яго вачмі, запытаў:

— Ну, як ты: ня хворы?

Сі-Ванг толькі ўсьміхнуўся, улюбёна пазіраючы на Суна.

— Яму нічога не баліць. Ён адчувае сябе моцным, як... як малады дубок пасья навалніцы.

— Гэта добра, што ты здаровы—табе праца ёсьць і праца вельмі важная,—гаварыў Сун,—учора да мяне прыходзіў адзін з нашых—ён служыць у N-скім конным палку—і папярэдзіў, што заўтра ўначы банда афіцэраў з дапамогаю кітайцаў мае перайсьці савецкую граніцу. Трэба папярэдзіць чырвоных. І Сун сказаў, што Сі Вангу прыдзецца прабрацца да чырвоных і перадаць савецкім парубежнікам весткі аб белагвардзейскім налёце.

Сі-Ванг слухаў уважліва, кожнае слова Суна моцна ўядалася ў малады мозг і запальвала ў юнай душы цэлыя бурны гневу супроць тых, якія хочуць перашкодзіць далёкім вольным і чамусьці такім родным савецкім кулі пабудоваць сваю дзяржаву.

І таму, калі Сун сказаў, што сягоньня ўвечары жаўнэры „з нашых“ падвязуць Сі-Ванга пад рубез, а там яму прыдзецца прабегчы кілёмэтраў з пятнаццаць пехатою праз дзікія горы і лясы,—вочы Сі-Ванга толькі запаліліся ўпартым сьмелым аганьком, а дзіцячыя вусны выкінулі адно кароткае рашучае:

— Пайдзі.

* * *

Камбат N-скага асобнага парубежнага батальёну Васіль Званец позна ўначы сядзеў у каравульным памяшканьні батальёну, надзеўшы на галаву мэталёвыя навушнікі і слухаў. Радые прыносіла сьвежыя весткі з далёкага Ленінграду пра тое, што на яго родным сталёвым волату—„Чырвоным Пуцілаўцы“, дзе ён правёў за станком добрую палову свайго жыцьця, у адказ на злачынствы бела-кітайскіх бандытаў з’арганізаваўся вялікі атрад дабраахвотнікаў.

Канца паведамленьня камбат не дачуў, таму што за дзьвярыма памяшканьня пачуўся тупат некалькіх пар ног, а пасья моцны стук ў дзьверы.

— Уваходзьце,—сказаў Званец і на ўсякі выпадак (на рубяжы неспакойна), адшпіліўшы кабуру шызага нагану.

У памяшканьне ўвайшлі трое парубежнікаў. Двое нешта заклапаціліся пры ўваходзе, а трэці далажыў зацікаўленаму камбату:

— Таварыш камандзір, парубежная варта затрымала пры спробе перабегчы граніцу кітайскага хлапчука. Ён паранены стрэлам чырвонаармейца. Відаць, што ў яго ёсьць нейкая важная справа. Усё нешта балбоча пасвойму.

— Дзе ён?

Парубежнік адступіў убок, і камбат убачыў, што двое другіх чырвонаармейцаў асьцярожна падтрымлівалі на нагах невялікага кітайчонка.

Убачыўшы камандзіра, белы ад хваляваньня і ад страты крыві, Сі-Ванг шпарка-шпарка загаварыў адной рукою шукаючы нешта ў лахманах сваёй вопраткі.

— Белы капітана... убіць савецкі кулі... убіць твой...

Раптоўна цмокнуўшы языком, Сі-Ванг перадаў камбату зьмятую паперку, на якой сваясабліваю расійскаю моваю было напісана:

„Таварыш красны капітана. Заўтрашні ноч белы капітана перашла граніца на Ўладзімерскі дзярэўня. Будзіт убіць многа красны таварыш.

Сматры і дзелай, каб ня ўбіць. Сі-Ванг аставіць у сябе“.

І вялікімі нязграбнымі літарамі падпісана:

„Сун, красна кітайска комсамол“.

* * *

Назаўтра жыхары сяла Ўладзімерскага былі здзіўлены:

— Куды гэта батальён нанач пайшоў?—пыталі адзін аднаго сяляне.

— Пэўна наступленьне будзе,—здагадваліся“ другія, а трэція проста заяўлялі:

— Недзе кітайцы, мусіць, праз рубеж перабіраюцца, дык вось нашыя і пайшлі, каб папярэдзіць.

І гэтыя трэція былі бліжэй ад усіх да праўды.

Батальён у поўным складзе, толькі без артылерыі, пешым парадкам прайшоў праз Уладзімерскае і схаваўся ў парубежных лясох.

А ўначы жыхары ваколільных вёсак былі ўстрыжаны шалёнай стралянінай у баку граніцы. З гадзіну ў лясох ляскаталі кулямёты, суха шчоўкалі стрэльбы, а пасья ўсё сьціхла...

Раніцою батальён весела вяртаўся назад пад гукі бурнага аркестру. Ззаду на трох фурманках пад моцнай вартаю везьлі арыштаваных бандытаў і параненых чырвонаармейцаў.

Зласьлівыя і разам з тым палахліва-акамянелыя погляды кідалі вакол „капітаны“. Чулі бандыцкія сэрцы, што і гэты раз яны прайгралі і прайгралі назаўсёды...

* * *

Праз тыдзень пасля няўдалага нападу белых на Ўладзімерскае ў Н-скай краёвай газэце з'явілася наступнае паведамленьне:

„У Н-скім акруговым судзе скончылася слуханьнем справа белагвардзейскіх бандытаў, якія ўчынілі ўзброены напад на савецкую парубежную заставу.

Пастановаю суду кіраўнік банды, былы капітан драгунскага палка, белагвардзеец Брынскі і яго бліжэйшыя памоцнікі—паручнік Васючэнка і паручнік Бялькевіч прысуджаны да вышэйшай меры соцыяльнай абароны—расстрэлу“.

І крыху ніжэй суровым чорным шрыфтам:
„Прысуд выкананы“.